

вели. Всѣки чуждъ езикъ, неразбиранъ отъ народа, е споредъ апостолъ Павла варварски и не само че спѣва напредъка му, но и често отклонява народа отъ естественото му предназначение.

6. Свободата на единъ народъ се състои отъ съединението на личнитѣ свободи навсѣки неговъ членъ, а личнитѣ свободи сж съразмѣрни съ кржгозора на знанията на народа, съ умѣлитѣ познания и предвиждане на вредното и полезното за настоящето и бждащето му. При това народътъ трѣбва умѣло да си служи съ предстоящитѣ му срдства, за да набави недостига си, да изправи и уреди икономическото и нравственото си положение, та да подобри благосъстоянието си. Всичко това е съразмѣрно съ вѣчния напредкъ на всѣка недѣлима единица отъ народа.

7. Мжно и бавно се изпълнява всичко това отъ народъ, който се намира подъ чужда власть, особено подъ азиатски деспотизъмъ и фенерско духовенство, а и не лесно единъ народъ отмахва нещастieto си безъ предварителни нравствени преобразования и възобнова. Безъ тия народътъ може да промѣни вида на управлението си, но не и да подобри политическото си и нравственото си състояние. Затова народъ, който се намира въ подобно състояние, винаги търпи на шията си игото на робството повече отъ другитѣ народи, — примѣритѣ за противното на това сж изключение отъ общото правило. Ала, въ такъвъ случай, не одобрявамъ необмисленитѣ бунтовни действия на нѣкои, тъй като тѣ докарватъ лоши последици. Обаче не мога пкъ да не призная, че безъ това народитѣ не добиватъ свобода: никога властницитѣ доброволно не сж слагали правата си, за да ги отстѣпятъ на подчиненитѣ си, докато тѣзи смирено и цѣломждрено кротуватъ политически. Нуждно е и дветѣ части, управляващи и народъ, да вървятъ успоредно, макаръ и да изглежда, че едната следва другата, или, по-добре казано, ту едната, ту другата да следва. Сиречь, необходимо е, щото дветѣ части да действуватъ съобразно съ обстоятелствата.

8. Всички хора сж чеда на Небесния отецъ, иматъ еднакво естество, раждатъ се, растатъ и умиратъ по сщия начинъ, затова и търсятъ еднакви срдства за благоденствие. Иматъ еднакви чувства и страсти, възприематъ сщитѣ учения, обаче, всичко това може отчасти да претърпи промѣна, вследствие на външни и вътрешни физически и нравствени влияния. Следователно, нѣмамъ основателна причина да приписвамъ на единъ народъ изцѣло нѣкакво си усвѣршенствувано естество, а да пренебрегамъ другитѣ прекрасни Божии творения. Всички народи, ако се възпитаватъ правилно, се поправятъ, ако ли пкъ — криво, се извращаватъ. Затова и непознаващитѣ човѣшкото естество философи правятъ голѣма грѣшка, като мислятъ и разгласяватъ твърде пакостни идеи, та съ това причиняватъ застои, или по-добре назадкъ въ човѣшкия развой. Следователно, егоизмътъ и самоунижението сж непростими грѣшки, особено за ученитѣ мже.

9. Въ общитѣ облаги на цѣлокупния народъ се съдържатъ и отдѣлнитѣ облаги на всѣка негова единица, — нито цѣлото може да сществува безъ частитѣ, нито всѣка единица-часть може да се запази и вирѣе отдѣлно отъ цѣлия народъ. Както